

prerez, če je naplavina 30 m debela, 19 litrov vode v jedni sekundi. V naši kotlini je množina še večja, torej ogromna in ne more nikdar usahnuti. Tudi kakovost vode je izredno dobra. Naposled omenja pisatelj, zakaj je mestno zastopništvo dalo napeljati vodo iz gozdčiča pod Klečami. Ne manj zanimiv in poučen je drugi del te razprave, kjer nam pisatelj razlaga dobavo vode in posamične naprave, in končuje, da se je iz teh vrstic vsakdo „lahko uveril, koliko je bilo treba zastaviti duševnih in telesnih sil, predno je pritekla prva kapljica iz globočine Ljubljanskega Polja v kranjsko stolico. Geologija in kemija, tehnična vednost in obrtniška

znanost so tekmovala v izumljenji solidnega temelja, na katerem sloni to velikansko podjetje. A kar je znanost našla teoretiškim pôtem, to se je krasno obistinilo v praksi!“ Navêdli smo nalašč nekoliko stavkov iz te razprave, da se vsakdo lahko prepriča o njeni zanimivosti. Jezik je gibek in čist. — Konec Letopisa M. Sl. je navaden. „Bibliografiji slovenski“ l. 1892. sledi poročilo o delovanju M. Sl. in imenik udov. Imovina znaša 56.111 gld. 11 kr. Društvenikov je 2360, torej 160 več nego lani. Priložena so še: Pravila „M. Sl.“ v Ljubljani, sprejeta 7. rožnika 1893. V. S.

Umetnost.

Palestrina v cerkveni glasbi.

Ko smo si ogledali v poslednji številki življenje velikega glasbenika, pomislimo danes njegov pomen v zgodovini cerkvene glasbe!

Koral (to je petje v koru) se imenuje tisto petje, katero se je začelo in je zraslo že v prvi dōbi kiščanstva. Sv. Atanazij in sv. Ambrož (v 4. stoletju) imata velike zasluge,

da se je to petje popolnoma utrdilo in razširilo. Zlasti sv. Ambrož je v tem oziru postavil temelj, na katerem so drugi zidali dalje. Papež Gregorij Veliki (590—604) je zbral in pomnožil te napeve in jih uvêdel v celi katoliški cerkvi; ukazal je, da se pojó pri službi božji. Zato se imenuje tudi gregorijanski koral. Prepis teh napevov je dal celó z verigo prikleniti na oltar svetega Petra, hoteč s tem pokazati, da je to petje nerazdružljivo od službe božje.

Vendar tako ni ostalo. Iz jednoglasnega petja je polagoma nastalo večglasno petje. Nizozemska glasbena šola (glavni zastopniki tedanje dōbe so Dufay, Ockenheim, Josquin de Prés) je posebno gojila to glasbo. Res je bil to velik napredek v glasbi, vendar cerkev je imela od njega več škode nego dobička. Glasba je postala samostojna in se ni držala cerkvenih določb. Namen skladateljev je bil, skladati kolikor mogoče umetno in živo. Zato so se vrinili v zamotane kontrapunktične skladbe

one dōbe posvetni in mehkužni napevi, ki so izražali ravno nasprotno od tega, kar je naglašala in želela cerkev. Ker so se ozirale one pesmi le na umetno zamotanost, postale so tudi neumevne. Skladatelji in pevci so nedostojno ravnali s svetimi besedami. Ker niso pazili na pomen besed, bilo jim je nazadnje vse jedno, ali je skladba zložena na cerkveno ali posvetno pesem. Da, celó to se je primerilo, da je jeden pevec pel cerkvene besede, a drugi ob istem času kako posvetno pesem.

Tega cerkev seveda ni mogla trpeti. Cerkveni zbor tridenški je hotel večglasno petje popolnoma izobčiti iz cerkve, češ, da je nasprotno katoliški službi božji; vendar je sklenil odbor, ki je dobil to stvar v premislek, da se prej poskusi, ali je večglasno petje res nesposobno za cerkvene namene. Tu so se spomnili Palestrine, ki je bil takrat že na glasu izvrstnega skladatelja, zlasti odkar je izdal svoja „Improperia“ (ta skladba se še sedaj poje vsako leto na veliki teden v papeževi kapeli). Dobil je nalogo, da izdela mašo, ki bi bila zložena v umetnem zlogu, a bi popolnoma zadoščevala cerkvenim določbam; zlasti besede se morajo čisto jasno umevati, in napevi naj izražajo le taka čustva, ki dvigajo človeka nad telesnost in ga vtapljaajo v premišljevanje skrivnostij svete daritve. Ob tej priliki je zložil Palestrina svojo slavno „missa papae Marcelli“. Kakšen je bil uspeh te skladbe, to že vemo.

Glavna zasluga Palestrinina je, da je določil glasbi mesto, s katerega se ne sme odstraniti, ako neče zaiti; njegovo načelo je bilo: „Glasba ni namen, ampak sredstvo k namenu.“ Držečemu se tega načela je bilo lahko zmagati prejšnje napake. Prvo mu je beseda, glasba mu služi le za to, da se beseda še jasneje in lepše izrazi, nikdar pa mu ni napev neodvisen od besede, nikdar mu pomen glasbe ne uduši pomena besede, kakor so delali prejšnji skladatelji. Tako je Palestrina porabil vse pridobitve, katere je dosegla umetnost pred njim, a podredil jih je višjemu namenu; glasba ni blodila